

#### מסורת הש"ס

(א) נִלְעַל ה': (וַיִּשָּׂא, ב) חוֹלִין קָלָה, (ג) חוֹלִין עָטָה, (ד) שְׁרוּצִין פָּנָה, וַיִּשָּׂא, (ה) נִלְעַל בִּי, וַיִּשָּׂא, (ו) זָמַר וַיִּשְׁמַח וְרָגַל, (ז) נִלְעַל טָהֹר, (ח) וַאֲנִטְרִיךְ זִיקָה, (ט) וַלְדוּלִי וְלֹדֹת זִיקָה, (י) זֶלַל טוֹלֵל וְלִי לְדֹת, (יא) שָׁטַח אֲחוּרֵי זִיקָה, (יב) זִיקָה מִיִּם וְגַי זִיקָה חֶמֶל, (יג) בַּת עַד זִיקָה, (יד) זִיקָה לָגַד, (טו) וְאִמָּה גּוֹפֶה זִיקָה, ט. הָאֵל דְּפָרִיךְ זִיקָה, ט.

#### הגהות הב"ח

(א) גַּם מִ"שׁ הִתְקַבֵּל לָאֵן בְּזֶל מִן הַעֲבוּד כִּסְכִּים הֵן וְלֹדֹת וְכִי אִימָה הֵן וְלִדְרוֹתֵיהֶן פְּטוּרִין לִדְרָה דְּמִתִּי: (ב) שֶׁם נִמְתָּה לִדְרָה אִימָה לֹא: (ג) רִשִׁי דִּיהִי הֵיטָה דְקִלְמָה וְכִי לֹאֵם הוּא מִנִּי אֶפְּלִי וְלִי וְלִדְוֹת פְּטוּרִין דִּיהִי הֵיטָה הוּא דְפִטְרִי רִשִׁיב־אָ טַפִּי: (ד) דִּיהִי אִימָה הֵן וְלִדְרוֹתֵיהֶן דְּמִשְׁמַעַת: (ה) דִּיהִי אִימָה הֵן וְכִי אִימָה הֵן וְלִדְרוֹתֵיהֶן: (ו) דִּיהִי חוֹשְׁשִׁין וְכִי בְיוֹם אֶחָד ר' מֵאִיר מַחֲבִיב וְהוֹלִיכֵן אֶם שִׁחְטָהּ וְזֹאת אֲבִיהָ מִיִּי: (ז) דִּיהִי וְכִי הִתְקַבֵּל וְכִי וְכִי כְּתִיב אוֹ עַד: (ח) דִּיהִי וְהֵשֵׁן שֶׁנִּשְׁאָר וְכִי וְאִיכָל לִמְתָּח מִשּׁוֹם חוֹלִין צְעוּרָה לְפִיכָר דְּכִהֵן גַּמְי יִרְעָה עַד שִׁישְׁתָּאב וְיִאכְלֵנוּ בְּזוֹמָה וְהָאֵל דְּנִקְטָה:

#### מוסף רש"י

אך בכור שור עד שיהא כו'. דממתי למיתכח כז שור כשנזן ודא עניינא כבכור קמישפא, דכתיב לעיל מינה כל פטר רחם וזו נקטת שכלא כסור, שמע מינה עד שיאכל כבכור כלמו ולא יאכל דומה לאכל (לעיל ה'). בכשים שצמרון קשה. כגון שחיז ממונים משאלי כבשים (קדו). ומגזו בכשי יתחמם. לא מקרינו גז אלא כי מימוס (שם). פטר כלכאים. מן הני ומן הכסב (פטר חמם) כן רחל ומישי פסול לקרבן, ומיכוסא דלא דרש ליה (וורלי). שניהם לכהן. דלפטר לנאמס שעינין ולא לאחד ושינין כסורין (לעיל ט.). וחכ"א או אפשר לצמצם. וללאם שניסה כחלה. אלא אחד יא לאשון ופטר את כרמס והשני חולין. ומסו דלא ידעי כי מימיניה הו מוויחו ספק צבורה ועתא לאכסן והשני ירעה עד שיסתאב ויכלב כזוממו (לעל הכתיב יבמות יט.).

#### רבינו גרשום

דורות פטור ושלשוי מחייב אפטור הכי נקט רשב"א נמי לשון רוב דורות: אלא לרב הונא דאמר. דלא פטר תנא קמא אלא את דור ושני לאלתר חולין למחיה ליה למימר עד עשרה לימא שני נמי פטור: אהעמיד ולדות קאי. דנחית לדרי ושני דורות פטר הילכך אמר הוא עד עשרה דורות נמי פטור: תיובתא דרב הונא. דהכא משמע כדור יתורה: אימא דן ולדות פטורות. כלומר דן ולדות ראשונות ודלי יתור: רחל שילדה מין על פטורה דנמה הוא: עד שיהא שור ובכורו שור פטר

היינו דקאמר רש"ג. את אמרת שמי דורות למטה מאלן ברזל ומו לא ואנא אמיתא אפילו עד עשרה דורות נמי פטורין. והוא הדין טפי מעשרה אלא כי האי מנינא נקט בכמה דוכתי וקרא נמי נקיט להו דכתיב (דברים כג) גם דור עשירי והן אסורין לעולם. אטריך(י) למיתמי הכי דאס

הו תני אפילו (א) ולדי ולדות פטורין הוה אמיתא הני הוא דפטור רבן גמליאל טפי מהני לא כי היכי דשמעינן ליה לתנא קמא דפטור ולדי ולדות אע"ג דלא מזהממוטי שאל עובד כוכבים ממש וולדו ומחייב בולדי וולדן ולדות לתת ולדן לכהן הכי נמי לרש"ג אע"ג דפטור י בולד ולדי כחד דרא טפי מחייב: אלא לרב הונא דאמר לא נחס כנא קמא. למיפטר דרי דלא פטר מזהממוטי ממש של עובד כוכבים למחיה אפילו ולדי ולדות פטורין ושמעינן מינה כי היכי דפטור ולדי ולדות אע"ג דלא מזהממוטי של עובד כוכבים ממש ילאו הוא הדין נמי עד עשרה דורות: אהעמיד קאי. שהעמיד ולדות תחת אמומיהן קאי דנחת תנא קמא למיפטר דרי: אימא הן (ו) וולדות. דמשמע תרי דרי הן הולדות וולדות אחריים: אימא הן וולדות. כלומר הן הולדות עצמן ולא תימא (ס) וולדות: מגז כנשי יחסמם. אלאמא בת מימוס קרי גז דלא בת מימוס לא קרי גז והן עד בת רחל כמרה קשה דלמר עזים קשה הוא: חוששין לזרע האב. אס שחט האב והנן ביום אחד (ז) והילכך דרי מאזר מחייב אס שחט(י) ובתמי חייב והואילן הו דומה לו: אין חוששין. י בצע בת עזו ושחט אומה ואת אציה ביום אחד: כי היכי דפליגי חנניה ורבנן. בשחיטת חולין צפיק אחרו ואת כנו (דף עח:). דחנניה מחייב וחכמים פטורין: נרחל בת נחל(י). וגזי עד בת רחל עד בת עז בת רחל מיירי: ואז"א נרחל כס עז בת רחל. ודלח קמתי נרחל בת עז ואומה עז הימא בת רחל: ר"מ מחייב. ליתנן לכהן דחורה שיות למקומן ולא נדמה הוא והן רחל בת עז לאו רחל ממש דהא נקבה לא קדשה צבורה אלא מין רחל קאמר: מודה ר"מ. אע"ג דלענין צבורה כדר חזרה שיות למקומה הכא צינין שיהא ממשפחת עזים משמע ימי כדראשית: ו ה"מ דלא נחית לדרי. כלומר דאינו נדמה לו עז אס אמו אלא לאמו גופיה הו נדמה דאינו דומה לאמו אכל היכא נחת לדרי דלגבי אמו לא הו נדמה דמי לאמו אלא לגבי אס אמו הו נדמה אימא לא קמ"ל אחד דצעינן מיוחד משמע ימי כדראשית: ואי מהפס. דאי כתב אחד ולא כתב(י) עז הוה אמיתא הני מיילי דנדמה פסול לקרבן חובה כגון שער מוסף דראש חדש דחובה הוא אכל לקרבן נדבה לימכשר. האי דנקט שער ראש חדש הוא הדין לשעירי גרלים דכתיב בן אחד [נמכדר כח, כט] אלא קמא דכולהו נקט: על למר. עז שיהא מיוחד שח לדורותיו: מה וזה של נשפס. דהא נדמה פסול לקרבן: אלא מעתה י משום דלדלה עז גזי תאלה חשבת ליה שני: וז נשפס ריחו. ין של אמו גפן: בתנ"י וסורים. משמע שנים: א"א לנאמס. שיאש שני ראשיהן כאחד יא חמלה ולא ידעינן כי ניהו: ור"ע מפשט וקאמר צורר את היפה. מפרש בגמ' [יח]. טעמא: משמנין ציניסם. מפרש בגמרא [שס] דכהן נוטל כחוש: ופשני. שנשאר לישראל ירעה עד שיסתאב ואח"כ יאכל דספק צבור הוא הילכך אינו נשחט תמים. ובאותו של כהן לא אטריך למימר דודאי אינו נשחט עד שיהא צו מוס דזומן הוה מיירי א"י צומן הכית מיירי ודכהן לא חי להקדשה וספק צבור הוא ואיכא למיחש משום חולין צעורה לפיכך (ס) נמי יאכל כזוממו. והאי דנקט של ישראל ירעה עד שיסתאב משום דצעי למימר וחיצי צמנות גזי ישראל דאילו כהן פטור מן המתנות לגמרי כדמפרש בשחיטת חולין צפיק הזרוע והלחיים (דף קג). הילכך תנא ממתנין בישראל מיהו דכהן נמי ירעה עד שיסתאב ויאכלנו כזוממו: וחיצי

## הלוקח עובר שני בכורות יז.

ול"ית י"ה הא דתנא ר' ישמעאל בבשים שצמרן קשה כו'. לא הוה מני למיפדך דנימעט עד בת רחל מקרא דממעטין (חולין דף קט). שער עזים מלעמוד ולשרת דצעינן דבר הראוי לשירות ולאפוקי נוטה של עזים דלילמא כיון דהוי ממין הראוי לשירות שהיא בת רחל סגי זהכי: ברחל שילדה מין עז

ואביו תייש. והא דנקט מין עז לרבותא דלע"ג דהועיל זרע האב לשנות הולד למין עז כמותו אפילו הכי לא חיישי רבנן לזרע דלזרע ומיהו (ע) דפרק לילפלגו בחוששין לזרע האב בעלמא לא חיש לרבותא זו:

בשעיר שר ראש חדש. קמא נקט וה"ה שעירי גרלים דהכי נמי כתב צדו אחד: וזכר

פטורין תיובתא דרב הונא אמר לך רב הונא אימא הן וולדות פטור וולדי ולדות חייב: רחל שילדה מין עז כו': אחא רב אושעיא מנהדרעא ואייתי מתניתא בדיה רחל בת עז ועז בת רחל ר' מאיר מחייב וחכמים פוטרין אמר ליה רב הושעיא לרבה כי עיילת לקמיה דרב הונא בעי מיניה ר' מאיר מיחייב למאי אילימא לבכורה ולית ליה לרבי מאיר <sup>א</sup>אך בכור שור <sup>ב</sup>אעד שיהא הוא שור ובכורו שור אלא לראשית הגז ולית ליה הא <sup>ג</sup>דתנא דבי רבי ישמעאל כבשים שצמרן קשה פטורין מראשית הגז שנאמר <sup>ד</sup>ומגז בכשי יתחמם אמר ליה ניהוי אנן הכא במאי עסקינן ברחל שילדה מין עז ואביו תייש ובחוששין לזרע האב לענין אותו ואת בנו קמיפלגי דר' מאיר סבר <sup>ה</sup>חוששין לזרע האב ורבנן סברי אין חוששין לזרע האב או הכי ליפלגו בחוששין לזרע האב בעלמא בפלוגתא דחנניה ורבנן אלא לעולם לבכורה והכא במאי עסקינן ברחל בת רחל בת עז מר סבר זיל בתר אימיה והאי לאו נדמה הוא ומר סבר זיל בתר אימיה דאימיה והאי נדמה הוא ואיבעית אימא ברחל בת עז בת רחל מר סבר חזרה שייות למקומן ומר סבר לא חזרה שייות למקומן רב אשי אמר כגון שיש בו מקצת סימנין <sup>ו</sup>ומאן חכמים ר"ש דאמר עד שיהא ראשו ורובו דומה לאמו: אמר רבי יוחנן מודה ר"מ בשעיר של ראש חדש דבעינן בן שעירה מאי טעמא אמר קרא <sup>ז</sup>אחד המיוחד ובא מששת ימי בראשית <sup>ח</sup>והא מהכא נפקא מהתם נפקא <sup>ט</sup>שור או כשב <sup>י</sup>פרט כלכלאים או עז פרט לנדמה צריכא דאי מהתם הוה אמינא ה"מ היכא דלא נחת לדרי אבל היכא דנחת (י) אימא לא ואי מהכא הוה אמינא ה"מ קרבן חובה אבל נדבה לא צריכא אמר רבי אחא בר יעקב הכל מודים דאין לוקין על צמרו משום כלאים שנאמר <sup>יא</sup>לא תלבש שעמנו ימה פשתן שלא נשתנה אף צמרו שלא נשתנה אמר רב פפא הכל מודים ישצמרו פסול לתכלת שנאמר לא תלבש שעמנו גדילים תעשה לך מה פשתן שלא נשתנה אף צמר שלא נשתנה <sup>יב</sup>אמר רב נחמן בר יצחק הכל מודים י שאין צמרו מטמא בנגעים שנאמר <sup>יג</sup>בבגד צמר או בבגד פשתים מה פשתים שלא נשתנה אף צמר שלא נשתנה אמר רב אשי אף אנו נאמר 'הדלה הגפן על גבי תאניה יינו פסול לנסכים מ"ט <sup>יד</sup>זבח ונסכים מה זבח שלא נשתנה אף נסכים שלא נשתנו מתקיף לה רבינא הדלה פשתן על גבי היגא ה"ג דלישתני א"כ לא מצינת אמרת מה פשתן שלא נשתנה דהא פשתן נמי משתני א"ל זה נשתנה ריחו וזה לא נשתנה ריחו: מתנ"י רחל שלא ביכרה וילדה שני זכרים ויצאו שני ראשיהן כאחת <sup>טו</sup>רבי יוסי הגלילי אומר שניהן לכהן שנאמר <sup>טז</sup>הזכרים לה' וחכ"א אי אפשר לצמצם יאלא אחד לו ואחד לכהן ר"ט אומר הכהן בורר לו את היפה ר"ע אומר משמנין ביניהן והשני ירעה עד שיסתאב וחיצי

למה: נדמה דמעט רחמנא דכתיב שור או כשב פרט כלכלאים או עז פרט לנדמה למחיה ליה לריכא דאי כתב או עז פרט לנדמה הוה חייב היכא דנדמה אכל מיוחד משמע ימי בראשית לא קמ"ל אחד ואי כתב רחמנא דהא הו"א חייב אחרות אלא בדר ונדבה לא פסל נדמה כתב או עז פרט לנדמה: (ז) א"ר בר יצחק הכל מודים שאין צמרו מטמא בנגעים וכו' מתיא משפט בתנ"י בדנן צבעו אינו מטמא בנגעים דמה פשתן שאין צבעו דחוש פשתן לבן אף צמר וכו' וא"ת אמאי לא דרשו הכי כלאים כדאמרין אין כבפורי משום כלאים וי"ל דאין צמר ושפתיים דנגעים יתיירה הוא ולכן דרשין מניה שלא נשתנה אלא הן דכלכאים לאו יתיירה הילכך לא נאמר הך דרשא מה פשתן שלא נשתנה וכו' דמסתבר טפי למעט כלאים וכו'. תוסי' חיצוניות: אן חוששין לזרע האב והכא חייב קרא היינו היכא דשחט אכל בעלמא כי היכי וכו': ו הוה נדמה דהוא גופיה אינו דלמא ואית ספרים גרסינן בהו ה"מ: ו אלא מעתה וכו' חייב שני בפשתן נמי מצי למימר שני ע"י הדללא ומיפדך כל הני שפעתתא דרב אחא ודרב פפא דהא אשכחן נחבי בפשתן דנשתנה אלא מקראמז מה פשתן שלא נשתנה נמי דלדלי לא חיי: שני

#### עין משפט גזר מצוה

לח א מיי פ"ג מהל' כבודות הל' ו סמג עשין קמז טו"ש ע"ד שט ספק:

לח ב מיי פ"י מהלכות כבודים בלמד ד טו"ש ע"ד סימן שלג סטק"ג:

ב ג מיי פ"ג מהלכות כבודות הל' ה: סמג ד מיי פ"י מהל' בלאים הלכה:

בב ה מיי פ"ג מהל' זניא הלכה ה:

ו מיי פ"ג מהלכות טומאת כרעמ' הל' ג:

בז ג מיי פ"ו מהל' אסורי מצות הל"י:

בד ח מיי פ"ה מהלכות כבודות הל' א סמג עשין קמז טו"ש ע"ד פ"י שט ספק ה:

#### תורה אור השלם

- אך בכור שור לא בכור כשב או בכור עז לא תפירה קדש הם את דגם חורקם ואת המזבח ואת הקדשי אשר ליהן נחת במבדרי יח יז
- אם לא ברכוני חלוציו ומגזו כבשי יתחמם: איוב לא כ
- ושעיר עזים אחד תקצאת לך על עלת הקמזי יקחיו ונסכו: במבדרי כח טו
- שור או כשב או עז כי יקדל וקחיה שבעת ימים תחת אמו ומיום השמיני ותקלאה ירצה לקרבן אשר יקריא ככ כי כו
- לא תלבש שעטנן צמר ופשתים יקחיה גדלים תעשה לך על ארבע בגופות וקחיה אשר תבטא דברים ככ יא כי
- והקדנני כי יקחיה בו נגזב צרעת בבגד צמר או בבגד פשתים: וקריא יח יז
- אלה מועדי יי אשר תקראו אתם מקראי קדש לקדשם אשר לך עלה ומנחה וזבח ונסכים דבר יום ויום: וקריא כו לו
- והעברת כל פטר רחם לך וכל פטר שגר בהמה אשר יקחיה לך וחקרם: שמות יח יב

#### שיטה מקובצת

א) אלא (אמר) רב הונא דאמר וכו' י"א כ"י אלא דאמר לימא אפי' ולדי ולדות פטור למה ליה למימר עד עשרה דרי אמר ל' ח"ש המקבל צאן ברזל מן העובד כוכבים ולדות פטורין ולדי ולדות חייבים תיובתא דרב יהודה אמר לך רב יהודה אימא [הן ולדותיהן] פטורין ומתני' אף קרי לרב יהודה מותרת לעטמיה וא"ר ד"ג במתני' בהריא כ"י ופירשין מניה דהא וזהו מתוך לה לפעשיה. גלית וז"ל הרא"ש ז"ל ח"ש המקבל צאן ברזל הן ולדותיהן פטורין ברייתא היא ובמתניתין לא קמני הן קשיא לרב יהודה דמשמע הן הולדות עצמן ומשני הן ולדות פטורין בתרי ור"ן דמשמע הן הולדות פטורין דולדו' וחיצי כהן עצמן ולאי' דפריך לרב הונא גרס הן ולדות בתרי ור"ן ומשני הן ולדותיהן ע"כ: ו הוא כתב או עז פרט לנדמה הוה חייב היכא דנדמה אכל מיוחד משמע ימי בראשית לא קמ"ל אחד ואי כתב רחמנא דהא הו"א חייב אחרות אלא בדר ונדבה לא פסל נדמה כתב או עז פרט לנדמה: (ז) א"ר בר יצחק הכל מודים שאין צמרו מטמא בנגעים וכו' מתיא משפט בתנ"י בדנן צבעו אינו מטמא בנגעים דמה פשתן לבן אף צמר וכו' וא"ת אמאי לא דרשו הכי גבי כלאים כדאמרין אין כבפורי משום כלאים וי"ל דאין צמר ושפתיים דנגעים יתיירה הוא ולכן דרשין מניה שלא נשתנה אלא הן דכלכאים לאו יתיירה הילכך לא נאמר הך דרשא מה פשתן שלא נשתנה וכו' דמסתבר טפי למעט כלאים וכו'. תוסי' חיצוניות: אן חוששין לזרע האב והכא חייב קרא היינו היכא דשחט אכל בעלמא כי היכי וכו': ו הוה נדמה דהוא גופיה אינו דלמא ואית ספרים גרסינן בהו ה"מ: ו אלא מעתה וכו' חייב שני בפשתן נמי מצי למימר שני ע"י הדללא ומיפדך כל הני שפעתתא דרב אחא ודרב פפא דהא אשכחן נחבי בפשתן דנשתנה אלא מקראמז מה פשתן שלא נשתנה נמי דלדלי לא חיי: שני

הכל מודים. אפילו לר' מאיר דאמר וכו' י"א כ"י אלא דאמר לימא אפי' ולדי ולדות פטור למה ליה למימר עד עשרה דרי אמר ל' ח"ש המקבל צאן ברזל מן העובד כוכבים ולדות פטורין ולדי ולדות חייבים תיובתא דרב יהודה אמר לך רב יהודה אימא [הן ולדותיהן] פטורין ומתני' אף קרי לרב יהודה מותרת לעטמיה וא"ר ד"ג במתני' בהריא כ"י ופירשין מניה דהא וזהו מתוך לה לפעשיה. גלית וז"ל הרא"ש ז"ל ח"ש המקבל צאן ברזל הן ולדותיהן פטורין ברייתא היא ובמתניתין לא קמני הן קשיא לרב יהודה דמשמע הן הולדות עצמן ומשני הן ולדות פטורין בתרי ור"ן דמשמע הן הולדות פטורין דולדו' וחיצי כהן עצמן ולאי' דפריך לרב הונא גרס הן ולדות בתרי ור"ן ומשני הן ולדותיהן ע"כ: ו הוא כתב או עז פרט לנדמה הוה חייב היכא דנדמה אכל מיוחד משמע ימי בראשית לא קמ"ל אחד ואי כתב רחמנא דהא הו"א חייב אחרות אלא בדר ונדבה לא פסל נדמה כתב או עז פרט לנדמה: (ז) א"ר בר יצחק הכל מודים שאין צמרו מטמא בנגעים וכו' מתיא משפט בתנ"י בדנן צבעו אינו מטמא בנגעים דמה פשתן לבן אף צמר וכו' וא"ת אמאי לא דרשו הכי גבי כלאים כדאמרין אין כבפורי משום כלאים וי"ל דאין צמר ושפתיים דנגעים יתיירה הוא ולכן דרשין מניה שלא נשתנה אלא הן דכלכאים לאו יתיירה הילכך לא נאמר הך דרשא מה פשתן שלא נשתנה וכו' דמסתבר טפי למעט כלאים וכו'. תוסי' חיצוניות: אן חוששין לזרע האב והכא חייב קרא היינו היכא דשחט אכל בעלמא כי היכי וכו': ו הוה נדמה דהוא גופיה אינו דלמא ואית ספרים גרסינן בהו ה"מ: ו אלא מעתה וכו' חייב שני בפשתן נמי מצי למימר שני ע"י הדללא ומיפדך כל הני שפעתתא דרב אחא ודרב פפא דהא אשכחן נחבי בפשתן דנשתנה אלא מקראמז מה פשתן שלא נשתנה נמי דלדלי לא חיי: שני